

Radio Venceremos, eens de stem van het Salvadoraanse verzet, is naar de hoofdstad gekomen om 'een professionele, commerciële zender' te worden. De walkie-talkies van toen worden lokaal ingezet. Het wachten is nu op het vertrouwen van het kapitaal.

door
HILDE POSTMA

Carlos Henríquez zit er nog een beetje onwennig bij in zijn nieuwe kantoor. Een zestal onuitgepakte dozen staat achter hem. Op zijn bureau liggen zo'n vijftig walkie-talkies. „Het is nogal improviserisch, bijna guerrilla-achtig”, verontschuldigt hij zich.

Elf jaar lang was hij 'de stem' van Radio Venceremos ('Wij zullen overwinnen'), de officiële zender van de Salvadoraanse verzetsbeweging FMLN. Een functie die hij heeft verruild voor het directeurschap. Hoewel hij voor velen altijd 'Comandante Santiago' zal blijven, stelt hij zich tegenwoordig weer voor als Carlos Henríquez. De olijfgroene legerkleding heeft hij in de kast gehangen. Ook zijn revolutionaire baard is verdwenen. De huidige lokatie van Radio Venceremos is slechts tijdelijk. Volgende maand moet de redactie weer verhuizen. „De eigenaar van dit pand wil ons eruit hebben. Hij is bang voor

een bom.” Redactielid Carmen Guzmán begint te lachen. „Dat is niet waar hoor. Dat soort dingen komt niet meer voor”, zegt ze.

Een jaar geleden waren bommen nog de gewoonste zaak van de wereld. Maar er is een hoop veranderd in El Salvador. In januari eindigde de oorlog. Als verzetszender is 'Venceremos' nu overbodig. Vandaar het besluit om naar de hoofdstad te verhuizen. „We zijn op weg een professionele en commerciële zender te worden”, zegt Henríquez.

De eerste vier weken verliepen niet vlekkeloos. Al na vier dagen sloeg de bliksem in bij de zendmast. Het euvel was nog niet verholpen of de zender kreeg te maken met het volgende probleem: het elektriciteitsstekort. Acht uur per dag valt de stroom weg. En omdat Venceremos nog niet over een alternatieve energiebron beschikt, kan er dan niet gewerkt en uitgezonden worden. Achter zijn typemachine in de redactieruimte zit verslaggever Alberto

Graujo zich op te vinden als de lichten weer eens uitvallen. „Het lijkt wel of Venceremos guerrilla-omstandigheden in de bergen nodig heeft om goed te kunnen functioneren”, moppert hij. Henríquez is er de man niet naar om zich door dit soort dingen uit het veld te laten slaan. „De meeste dagen hebben we van 6 tot 12 uur 's ochtends kunnen uitzenden. Het belangrijkste is dat het publiek weet dat Radio Venceremos niet verdwenen is. Als het elektriciteitsstekort voorbij is, zijn we volgende maand 16 uur per dag in de lucht.”

Eind 1980 werd Henríquez door de leiding van het FMLN benaderd met de vraag of hij wilde helpen een guerrilla-zender op te zetten. Op dat moment werkte de Venezolaan in Nicaragua voor Barricada, een krant die zich afzette tegen het rechtse Somoza-bewind. Hij zei ja. „Ik wilde graag meehelpen met de revolutie. Maar bovenal wilde ik strijden voor de vrijheid van meningsuiting.

Daar was in El Salvador weinig van over. Journalisten werden vermoord en de radio van de katholieke kerk was uitgeschakeld. Een nieuwe radio leek mij een prima middel om tegen de censuur aan te schoppen.” Zijn eerste taak was de zender aan de praat te krijgen. „Maar ik had echt nul-komma-nul verstand van techniek. Een maand lang heb ik allerlei snoertjes met elkaar lopen verbinden, en uiteindelijk gaf het apparaat geluid.”

Terwijl het FMLN het eerste grote offensief lanceerde, las Santiago de boodschappen van commandant Joaquín Villalobos voor. Elf jaar lang bleven Santiago en zijn 'redactie' in de bergen. De medewerkers deden verslag met in hun ene hand de microfoon, in de andere een geweer. Als het even kon, speelden FMLN-ers de heldenrol in hun verhalen. Het grootste gedeelte van de uitzendingen was propaganda, zegt Henríquez nu. „Het was nu eenmaal onze taak het moreel van de *compañeros* hoog

te houden. Bovendien wist het volk op die manier dat er wel degelijk gevochten werd in de bergen.” Radio Venceremos werd ook onmisbaar voor buitenlandse diplomaten en journalisten. Verslaggevers zetten de berichten van de zender af tegen de leger-communicatie om een evenwichtig beeld te krijgen van de oorlog.

Terwijl de militairen alles in het werk stelden om de zender uit de lucht te halen, groeide de staf van Venceremos alleen maar. „We begonnen met vier mensen, die weinig journalistieke ervaring hadden. Na een half jaar waren we met z'n twaalf, en uiteindelijk zijn we uitgegroeid tot een groep van dertig mensen met verschillende functies.”

Veel van de vroegere medewerkers zijn in de noordelijke provincie Morazan blijven wonen, vanwaar Venceremos in de oorlogsjaren uitzond. Zij worden correspondenten, zegt Henríquez. Lachend houdt hij een walkie-talkie omhoog en wijst naar de radio's. „Het FMLN heeft honderden van die dingen over. Voor de oorlog zijn ze nutteloos geworden, maar wij kunnen ze goed gebruiken. We kunnen de radio met het meest uitgebreide correspondentennet ter wereld worden”, grapt hij. Hij benadrukt dat Venceremos een 'pluriforme en objectieve' zender wordt. „De mensen willen geen propaganda meer.”

Wel zal de zender een sterke binding met de 'onderkant' van de maatschappij houden. „Onze verslaggevers zullen vaak de arme wijken intrekken. Daar wonen de groepen die door de commerciële informatieve stations vaak vergeten worden. De gebeurtenissen van alledag, die moeten de aandacht van de luisteraars gaan trekken. De mensen moeten hun eigen problemen in onze aanpak herkennen.” Om de objectiviteit te waarborgen, heeft de hoofdredacteur een aantal professionele journalisten aangetrokken „die geen FMLN-lid waren”. Ook bieden we ruimte aan leerling-journalisten van de universiteiten om hier te werken. Op dit moment lopen er tien rond. We gaan hen niet naar hun politieke voorkeur vragen.” Zelf is Henríquez niet meer van plan om achter de microfoon te kruipen. Hij zwijgt even, zegt dan: „Nou ja, misschien ga ik in de toekomst wel de commentaren voorlezen, of krijg ik een eigen programma...” Hij lacht: „Het is toch een verslaving. Eigenlijk vind ik dat ik plaats moet maken voor de jeugd, maar ik mis de microfoon nu al.”

In de redactieruimte gaat de telefoon. Carmen Guzmán neemt op: „Radio Venceremos.“ Ze is even stil, fronsd dan haar wenkbrauwen. „U bent dus boos“, zegt ze. „Ik zal het u even uitleggen.“ Het is vijftien minuten later als ze ophangt. Ze zucht even. „Dat was iemand van het FMLN. Die begreep niet waarom wij een verklaring niet hadden voorgele-

zen. Ik heb haar uitgelegd dat we dat in het vervolg niet meer klakkeloos doen. Uiteindelijk willen we objectief zijn.“ Guzmán is één van de nieuwe verslaggevers. Sinds twee maanden werkt ze bij het nieuwsbulletin van Venceremos. Ook voor journalisten zelf is het moeilijk om om te schakelen, zegt ze. „Ikzelf heb ook altijd klakkeloos aangenomen wat Venceremos en het FMLN me voorkauwden, maar het is essentieel dat we ook het FMLN kritisch volgen. Tot nu toe lukt dat ook wel goed. Er loopt nu ook een aantal verslaggevers rond die wat rechtsera sympathieën hebben. Dat scheelt een hoop.“

Een tafel verderop kibbelen wat studenten over de keuze van een studio-gast. „Wij maken een jongerenprogramma“, legt een meisje uit. „Afgelopen maandag is het eerste deel uitgezonden. Dat ging over drugs. Volgende week is het thema salsa. We weten alleen niet wie we gaan uitnodigen.“

De concurrentie in San Salvador zal groot zijn voor Venceremos. „Er zijn zeventig radio-stations in de stad. Al die stations zijn in handen van acht personen. Dat monopolie zullen we moeten doorbreken.“ Twaalf van de stations zijn nieuwszenders. „Tot nu toe vermijden zij echter kritiek te leveren op de regering. Ook durven ze directe debatten nog niet aan. Maar dat kan natuurlijk gaan veranderen.“ Het grootste probleem voor Venceremos kan de financie-

Zender geen verlengstuk FMLN meer

ring worden. Nu draait de zender nog met financiële steun uit het buitenland, zoals het een decennium lang heeft gedaan. „Maar we kunnen niet eeuwig van die steun leven“, zegt Henriquez. „We zijn nu een bedrijf, dus we moeten de advertentiemarkt op.“ Maar waar vind je de geldschieters? Tijdens de oorlog probeerde het FMLN veelvuldig zijn strijd te financieren door het kidnappen van zakenmensen en rijke industrie-

De hoofdredacteur verwacht echter niet dat dat de zender op gaat breken. „We hebben al gepraat met enkele mensen uit het bedrijfsleven. We hebben gezegd dat we een onafhankelijk medium worden en dat de nieuwe realiteit van dit land dat nodig heeft. Een aantal ondernemers zegt nog steeds: nee, jullie helpen we niet, jullie zijn communisten. Maar er zijn ook progressieve ondernemers die wel bereid zijn te adverteren. Zij willen helpen dit medium van de grond te tillen.“

De revolutionair is weer even terug, als hij fel vervolgt: „Ik begrijp best dat ons verleden een zeker risico met zich meebrengt. Maar wij gaan noch onze idealen, noch onze morele waarden verkopen voor een publiciteitsstunt. Dat nooit.“